

**PROFIL OPSTINE
BIJELO POLJE**

Januar 2003 godine

1. PROFIL OPSTINE

➤ **Teritorija**

Opština Bijelo Polje zauzima površinu od 924km²(6.6%ukupne površine RCG)nalazi se na udaljenosti od aerodroma Podgorica 125km.,od luke Bar 200km.Kroz opštinu prolazi željeznicka pruga Beograd-Bar kao i Jadranska Magistrala, a Ibarska Magistrala je udaljena 7km.

Opština ima dobru povezanost sa jugoistocnom Srbijom,istocnom Bosnom i Kosovom.

➤ **Broj stanovnika(struktura po polu,starosti,obrazovanju)**

Opština Bijelo Polje ima 58.610 stanovnika(9%u odnosu na ukupan broj stanovnika u republici), od toga je 37.553 radno sposobno stanovnistvo(od 15-64god).

Struktura po polu,starosti,obrazovanju(popis iz 1991god):

POL	
Ukupno	55.268
Zenski	27.356
Muski	27.912

STAROST

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39
Ukupno	4.965	5.168	5.610	5.446	5.107	4.388	3.984	3.524
Zenski	2.419	2.612	2.700	2.629	2.299	1.995	1.881	1.675
Muski	2.546	2.556	2.910	2.817	2.808	2.393	2.103	1.849

	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-vis
Ukupno	2.881	2.296	2.941	2.616	2.345	1.402	797	1.405
Zenski	1.467	1.225	1.502	1.379	1.283	852	466	800
Muski	1.414	1.071	1.439	1.237	1.062	550	331	605

Starosna grupa 0-20god. 39%
 Starosna grupa 20-40god. 30.8%
 Starosna grupa 40-60god. 19.42%
 Starosna grupa 60god-vise 10.76%

OBRAZOVANJE

	Bez skol. sprema	Bez.osn. obraz.	Osn. obraz.	Sred. obraz.	Vise	Visoko	Nepoz.
Ukupno	4.287	7.554	12.585	25.066	1.033	1.078	455
Zenski	3.172	4.663	6.104	9.634	400	307	192
Muski	1.115	2.891	6.481	15.432	633	771	263

NEPISMENO PREMA POLU I STAROSTI

	10-19god	20-34god	35-64god.	65god-vise	Svega
Ukupno	65	128	1.383	1.595	3.175
Zensko	28	76	1.175		2.562
Musko	37	52	208	316	613

➤ **Broj preduzeca (po djelatnostima)**

Struktura registrovanih preduzeca u nasoj opštini prema centralnom registru privrednog suda izgleda ovako:

- *Akcionarska drustva 26*
- *Drustvo sa ogranicenom odgovornoscu 420*
- *Dio stranog drustva 5*
- *Komanditno drustvo1*
- *Ortacko drustvo46*
- *Preduzetnik 364*
- *Ustanova 39*
- *Zadruga 1*
- *Nevladina organizacija 3*

Broj registrovanih preduzeca 862

Ukupno registrovanih 905

Struktura preduzeca po djelatnostima:

- *Trgovina 361(41,9% ,ili 114trgovina na veliko i 247 trgovina na malo)*
- *Proizvodnja 148 (17,3%),- poljoprivreda i stocarstvo oko 3,5%*
- *Usluge 353 (40,8),- prevoz robe i taksi usluge 16,6 %;restoran i barovi 8,8%*

➤ **Resursi i mogucnosti njihove valorizacije**

Medu resurse u nasoj opštini mozemo ubrojati:

- *struktura zemljista*
- *stocni fond*
- *vocarski potencijali*
- *sume*
- *izvori mineralnih, i pijacih voda*
- *planinski turizam ("otvaranje Bjelasice")*

struktura zemljista, ukupna površina svih kategorija zemljista u opštini iznosi 40.634ha, od cega, poljoprivredno zemljiste cini 23.445ha. Struktura koristenja zemljista izgleda ovako:

Kategorija zemljista	Povrsina u ha
Oranice i baste	7.437

Vocnjaci	1.264
Livade	14.744
Pasnjaci	17.189
Svega	40.634

Podaci pokazuju da u strukturi poljoprivrednih površina dominiraju prirodne livade i pasnjaci, što ukazuje na to da je stocarstvo najvažniji vid poljoprivredne proizvodnje na ovom području.

Obradivo zemljište (oranice, baste, vocnjaci) učestvuju sa 8.701 ha, prema ispitivanjima doslo se do zaključka da su ova zemljišta uglavnom pogodna za ratarsku i vocarsku proizvodnju. Posebnu teškoću za racionalnije korištenje zemljišnih uslova predstavljaju usitnjeni posjedi, loša isparcelisanost.

Pored zemljišta veoma važan prirodni faktor za vid poljoprivredne proizvodnje je klima.

Klima za sire područje opštine može se okarakterisati kao kontinentalna sa velikim uticajem okolnih visokih planina Bjelasice, Sinjajevine i Lise, kao i Pesterske visoravni. Takođe karakteristika ovog područja je visok procenat vlažnosti vazduha u toku cijele godine, duge hladne zime sa ekstremno niskim temperaturama u toku mjeseca decembra i januara i pojavom kasnih zimskih i ranih jesenjih mrazeva uz kratak vegetacioni period, što je ograničavajući faktor za veliki broj biljnih kultura i upućuje poljoprivrednike na forsiranje prirodnih livada, zitarica, siraznog kukuruza, kontinentalnog voca i povrća.

Stocni fond je skoro u cjelini u posjedu individualnih proizvođača. Prema najnovijim podacima brojno stanje stoke u našoj opštini izgleda ovako:

Goveda ukupno	24.800 grla
Krave i steone junice (od ukupnog broja)	14.600 grla
Svinje, ukupno	4.400 kom
Ovce, ukupno	29.600
Konji	2.200
Zivina, ukupno	66.700
Kosnice	3.000

Što se tiče farmi koka nosilja tovnih pilica i pilica za uzgoj osnovnog jata, stanje je sljedeće:

projektovani kapaciteti	iskoristenost kapaciteta	iskor. kap. u procentima
27.000 koka nosilja	19.000	70.3%
4.000 tovnih pilica	4.000	100%
3.000 pilica za uzgoj osn. jata	3.000	100%

Navedeni kapaciteti pripadaju desetorici vlasnika, može se konstatovati da je ovaj vid proizvodnje intenziviran u zadnje 3-4 godine.

Pčelarstvo je značajna grana poljoprivrede jer daje proizvod visokog kvaliteta, a ne iziskuje posebne poljoprivredne površine.

Ribarstvo je slabo razvijeno s obzirom da na području opštine rade samo tri ribnjaka.

S obzirom na bogatstvo vodenih tokova na području opštine mogućnosti za ovaj vid proizvodnje su desetstruko veći.

Vocarski potencijali, područje naše opštine je odavno poznato po gajenju raznovrsnog kontinentalnog voca. Pod vocnjacima se nalazi 1.260 ha. Prema najnovijim podacima, broj rodniha stabala pojedinih vrsta voca izgleda ovako:

Vocna kultura	Broj stabala
Jabuka	59.000
Kruska	36.000
Sljiva	365.000
Orah	5.900
Tresnja	16.740
Visnja	950
Kajsija	55
Dunja	920
Breskva	410

(prosječni prinosi po stablu su prilično niski)

Pored ovih podataka treba dodati da je na našem području zasadeni oko 30 ha maline i oko 14 ha jagoda (naše područje je posebno pogodno za gajenje jagodicastog voca).

Što se tiče proizvodno preradivackih kapaciteta na teritoriji opštine je "Eko-Flora", fabrika za preradu voca i povrća.

Sume, Ukupna površina pod sumama iznosi 13.044 ha (14% od ukupne površine)

Bruto masa 36.000 m³

-ogrijevno drvo 10.000 m³

-uređene sume 26.000 m³

Na teritoriji naše opštine postoji znatan broj izvora mineralnih i pijacih slatkih voda koji bi se mogli iskoristiti za industrijsku proizvodnju.

Stanje puteva i telefonske mreže kao bitnog preduslova za valorizaciju prethodno navedenih resursa izgleda ovako:

- Telekom CG ima 10.000 aktivnih priključaka fiksne telefonije u nasoj opštini, a 90% površine je pokriveno signalom mobilne telefonije.
- Putna mreža:
 - ukupno lokalnih puteva 306,00km
 - asfaltirano 206,7km
 - makadam 67,7km
 - zemljani putevi 33,0km
- Elektroenergijom je pokriveno 100% površine naše opštine.

➤ **Razvojni projekti opštine**

- "Otvaranje Bjelasice" za zimski i ljetnji turizam
- Istraživanje Dalovske pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Eksploatacija mineralnih voda (termičke banje)
- Hidro potencijal- mini elektrane
- Razvoj mjesnih centara (mini inkubatori)
- Udruživanje usitnjenih poljoprivrednih posjeda
- Udruživanje stocara

➤ **Postojeće stanje u privredi**

Prema prikupljenim podacima o preduzecima (na osnovu upitnika) u regionalnom biznis centru-Bijelo Polje možemo napraviti sljedeći komentar:

U preduzecima koja su bila nosilac privrede Bijelog Polja (Bjelasica, Vunarski kombinat, Imako, Lenka, Spiro Dacic...) a koja se sada definišu kao "Vaućerska preduzeća" je **uposlano** oko 2.549 (61% u odnosu na ukupno zaposleni broj u privredi) od toga je **radno angazovano** 1.694 (40% u odnosu na ukupno zaposleni broj u privredi) radnika ili 66% od ukupno zaposlenih u ovim preduzecima.

Radnici koji se nalaze na prinudnom odmoru 651

Radnici koji su definisani kao tehnološki višak 563

Ova preduzeća rade sa uposlenošću kapaciteta od 0% do 43%.

Ako pogledamo podatak da je ukupan broj uposlenih u privredi 4.137 i ako od tog broja oduzemo broj 2.549 (broj zaposlenih u nekadašnjim društvenim preduzecima) dobit ćemo broj od **1.588 radnika sto govori o razvoju preduzetništva u nasoj opštini** (ovaj broj radnika je uposlen u privatnom sektoru koji se razvijao u posljednjih 10 godina). Ako ovom broju dodamo broj radnika koji rade na "crno" i koji je prema nezvaničnim podacima 2600-3000 sto ukupno iznosi oko 4.500 a sto bi predstavljalo ukupan razvoj preduzetništva u nasoj opštini.

Na osnovu prethodnih podataka možemo reći da je preduzetništvo u nasoj opštini doživelo znatan razvoj s obzirom da su stimulativne mjere u smislu finansijskih sredstava bile prilično male i ograničene.

Cinjenica je većinu privatnog sektora cine trgovina i usluge, ali u posljednje vrijeme preduzetnici se sve više zele okretati proizvodnim djelatnostima pa kako oni koji zele tek da započnu biznis tako i oni koji su akumulirali dio kapitala putem trgovine i usluga, sto definisemo kao veoma pozitivan trend za razvoj preduzetništva u nasoj opštini.

Na osnovu ovih podataka i broja zainteresovanih koji posjećuju naš centar sa preduzetničkim idejama naše je mišljenje da u nasoj opštini postoji izuzetna spremnost za razvoj preduzetništva.

Centar je do sada posjetilo oko 40 potencijalnih preduzetnika i 10 postojećih koji imaju želju za rastom ili razvojem svoga preduzeća. Veoma je povoljno sto je 90% preduzetnika koji su posjetili naš centar imaju ideje za razvoj poljoprivrede ili stocarstva sto mislimo da je komplementarno sa planiranim razvojem naše opštine, preostalih 10% su iz oblasti drvoprerade i usluga sto takode primjereno nasim potrebama.

Na osnovu naših dosadašnjih iskustava i kontakata sa privrednicima licno ili preko raznih seminara i prezentacija banaka najčešći problemi sa kojima se susreću naši preduzetnici u nasoj opštini su:

- ✓ Nedostatak finansijskih sredstava

- ✓ Problemi garancija (hipoteka, fiducija)
- ✓ Neefikasnost sudova u rješavanju sporova
- ✓ Zastarjela "znanja" i tehnologije
- ✓ Nelojalna konkurencija "siva ekonomija"
- ✓ Teskoće pri naplati potraživanja
- ✓ Slaba platezna moć građana
- ✓ Visoke kamate i kratki grejs periodi i rokovi otplate pri otplati kredita
- ✓ "Okolina" nije stimulativna za razvoj preduzetništva
- ✓ Poreska politika loše utiče na razvoj preduzeća
- ✓ Školska obuka nije primjerena tržištu, nedovoljna znanja učenika koji završe odgovarajuća stručna zanimanja.
- ✓ Dugogodišnji uposleni radnici moraju se edukovati u skladu sa promjenama koje su stalne.
- ✓ Slaba institucionalna podrška razvoju preduzetništva, preduzetnici su prepusteni sami sebi.
- ✓ Česta izmjena zakona.

➤ **Broj (ne)zaposlenih, po strukturi**

Nezaposlenost

- Ukupan broj nezaposlenih iznosi **8.343**, od toga su:
 - Žene 4.972 ili 60%.
 - Prvi put traže posao 5.631 ili 67%,
- Duže od tri godine čekaju na posao 5.483 ili 65%.
- Iz stečajnih preduzeća na zavodu se nalazi 1.261 građanin .
- Obrazovna struktura nezaposlenih:

I stepen stručne spreme	3.534
II " "	628
III " "	2.435
IV " "	1.565
V " "	14
VI " "	98
VII " "	69

Nezaposleni do 31.12.2001god. *8.690*

Nezaposleni do 31.12.2002god. *8.343*

Broj nezaposlenih od 2001 do 2002 se smanjio za *4%*.

Na zavodu se u 2002god prijavilo 1.697 građana (sto znaci da se mjesečno u prosjeku prijavi 141 građanin) .

Gradani koji se nalaze na zavodu za socijalnu pomoc:

-materijalno obezbjeđenje, 1.120 porodica (3.200 lica)

-tuda njega i pomoc 702 korisnika

-djecji dodatak 1.365 korisni

Zaposlenost

- Ukupan broj zaposlenih u nasoj opštini iznosi **6.363**
- Ukupno zaposlenih u privrednom sektoru: **4.137** od toga je,
 - društveni sektor 2.549 (preduzeća iz masovne vaučerske privatizacije)
 - privatni preduzeća 988
 - STR i usluge 600
- Ukupan broj uposlenih u vanprivrednim djelatnostima (školstvo, zdravstvo, državna uprava...) 2.226

Prema nezvaničnim podacima u nasoj opštini na "crno" radi 2.600-3.000 ili 36% od radne snage koja na birou rada potražuje posao.

- U 2002god. Uposleno je 472 radnika
 - 90 na neodređeno
 - 264 određeno radno vrijeme
 - 118 pripravnika

Ukupno uposlenih u privrednom sektoru 4.137

Ukupno broj penzionera u nasoj opštini je 5.380

Ukupno broj građana koji koristi materijalno obezbjeđenje 1.120

Ukupno broj uposlenih u vanprivrednim djelatnostima 2.226

Ukupno broj građana koji se nalazi na zavodu za zaposljavanje 8.343

- **Učesce opštine u ukupnom DP (društveni proizvod)**
- **Kretanje DP u poslednjih 5 god.**

Godina	1996	1997	1998	1999	2000
Crna gora	3170131	4123250	6103842	10557277	998333
Bijelo polje	115614	129844	188578	355781	24019
Procentualno Ucesce%	3.64%	3.15%	3.09%	3.37%	2.40%

Institucije koje su podrzale zaposljavanje i investirale u razvoj malih i srednjih preduzeca

Fond za razvoj

Predracunska vrijednost kredita realizovanih u opštini Bijelo Polje iznosi 900.976. eura, ucesce fonda za razvoj RCG je oko **325.978. eura** ili 3,45% od ukupno raspodjeljenih sredstava na nivou RCG.

Fond za razvoj RCG je po osnovu stalnog konkursa kojim se finansiraju investicioni projekti pravnih i fizickih lica u opštini Bijelo Polje realizovao 11 kredita.

Struktura odobrenih kredita prema djelatnostima je sljedeca:

- poljoprivredna proizvodnja 2 kredita, "Toshpred", " Eskont".
- prehrambena industrija 3 kredita, "Lipakomerc", "Zir", " JV&M.
- uslužne djelatnosti 2 kredita (g-din Ivan Radovic, g-din Radomir Cabarkapa)
- drvna industrija 1 kredit (g-din Zoran Prelevic)
- tekstilna industrija 1 kredit "Biteks"
- proizvodnja papira 1 kredit "Milinkom"
- ostali vidovi proizvodnje 1 kredit "Folipak"

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

-podsticajne mjere u poljoprivredi	622.397* eura
-vodoprivreda	25.654*eura
-oprema preko udruzenja	85.480 eura
-mehanizacija (Japanska donacija)	26.2200eura
-program modernizacije mljekarske industrije	156.900eura
Ukupno	916.651 eura

*nepovratna sredstva

ZAVOD ZA ZAPOS LJAVANJE

Od januara 1999god. Je predato 655 zahtjeva za samofinansiranje i od toga je odobreno 544 a isfinansirano 255 ,i sa tim otvoreno 391 novih radnih mjesta.

Finansirane djelatnosti su:

-poljoprivreda	110
-usluge	51
-proizvodnja	46
-trgovina	12
-sumarstvo	11
-ostale djelatnosti	3

U 2002-oj godini je predato 146 zahtjeva a odobreno 117 ,isfinansirano 83 radna mjesta *ukupno*: 254.244 eura.

Ukupna novcana vrijednost koju je odobrio zavod za zaposljavanje za razvoj MSP iznosi **1.152.209** Eura

BANKE

-Euromarket banka

- o 3 srednjorocna kredita
- o 6 kratkorocnih kredita

Struktura odobrenih kredita prema djelatnostima:

- o drvoprerada
- o trgovina

Ukupno odobrena sredstva: **350.000** Eura

- Podgoricka banka , o (nula)
- Crnogorska komercijalna banka, o (nula)
- Montenegro banka, o (nula)
- Hipotekarna banka, o (nula)

Iz prethodno iznesenih podataka o finansijskoj podrsci za razvoj malih i srednjih preduzeća vidimo da je ona nedovoljna za brzi razvoj preduzetništva.

➤ **Institucionalna podrška**

- 1.Zavod za zapošljavanje
- 2.Regionalni biznis centar za razvoj MSP(osnovan u septembru 2002god)
- 3.Centar za preduzetništvo (osnovan u avgustu 2002god)

Iz prethodnog mozemo zakljuciti da je institucionalna podrška za razvoj MSP intenzivirana tek u drugoj polovini 2002 godine.

. . . .